

Perspektiv på SVT:s Historien om Sverige

ANNE BERG & ROBIN EKLUND *Redaktörer för Historisk tidskrift*

Det var nog många historieintresserade som satt bänkade söndagen den 1 oktober 2023 när det första avsnittet av Historien om Sverige rullade ut. Själva kallar SVT projektet för "SVT:s största satsning på historia – någonsin".¹ Storartat var det verkligen. Drönarfotona, musiken, inramningen, berättandet, experterna, ett Eftersnack och en serie för barn, en bokserie och kortserier med fokus på musik, litteratur och konster.

Historien om Sverige belyser, enligt produktionen, de människor och de krafter som sägs ha format landet från istiden fram till nutid.² Serien består av tio avsnitt och Simon J. Berger agerar som historiens berättare. Över 300 experter har bidragit till innehållet, varav 100 medverkar i programserien. Programidén var dock inte ny. Danmark hade ett liknande upplägg på sin Historien om Danmark. Det har till och med noterats att Simon J. Bergers ciceronroll hade stora likheter med Lars Mikkelsens sju år tidigare.³

I redaktörsordet för nr 4 2023 utlovade vi att *Historisk tidskrift* skulle bevaka serien.⁴ Denna temasektion är resultatet. Men varför diskutera och perspektivera Historien om Sverige? Historien är inte bara en berättelse om det förflutna, utan en levande kraft som formar vår framtid. I en tid av polariserande debatter är en medveten och kritisk inställning till historien av yttersta vikt. Vårt historiemedvetande hjälper oss att navigera i en värld av förändring genom att erbjuda en känsla av konti-

1. <<https://www.svt.se/kontakt/historien-om-sverige>> (hämtat 5/9 2024).

2. <<https://www.svt.se/kontakt/historien-om-sverige>> (hämtat 5/9 2024).

3. Mattias Oscarsson, "Historien om Danmark blev 'Historien om Sverige'", *Sydsvenskan* 26/11 2023.

4. Anne Berg & Robin Ekelund, "Begäret efter att se på historia", *Historisk tidskrift* 143:4 (2023) s. 501–502

nuitet och sammanhang. Samtidigt kan historiemedvetande också vara en källa till kritiskt tänkande. Genom att ifrågasätta hur historien har berättats kan vi avslöja maktstrukturer och fördomar som fortfarande påverkar oss idag.

Historiemedvetande handlar i mångt och mycket om hur individer och samhällen förhåller sig till historia. Det är en reflektion över hur det förflutna påverkar nuet och framtiden. Historiemedvetande innebär inte bara kunskap om historiska händelser, utan också en förståelse för hur dessa händelser formar identiteter och värderingar. Det hör samman med att historieskrivning och historiska berättelser alltid är påverkade av samtidens stämningar, historiekultur, vetenskapliga trender, politiska och sociala intressen eller personliga övertygelser.⁵ Den historiografiska forskningen har visat hur politiska intressen ofta använt historien för att stärka sin identitet och legitimitet. Historien har bevisligen fungerat som en maktresurs och använts som ett ideologiskt vapen. Det är exempelvis välkänt att när många europeiska nationer under 1800-talet byggde sin nationella identitet skrevs historia ofta på ett sätt som betonade kontinuitet och gemenskap. Samtidigt har postkoloniala historiker i senare tid visat hur koloniala makter förvanskade historien för att rättfärdiga sitt herravälde och upprätthålla orättvisor och skillnader. Det här resonemanget leder oss till slutsatsen att det är viktigt att professionen granskar SVT:s största satsning någonsin. För hur vi än vrider och vänder på saken är Historien om Sverige en officiell berättelse, det vill säga den offentliga maktens officiella historieberättelse. Givet spridningen och seriens popularitet kan vi åtminstone hypotetiskt tänka oss att många av våra nya studenter en tid framöver kommer till föreläsningssalar och seminarier med den här berättelsen som en slags grundplåt. Kanske är det den här historiska kunskapen – i lag med gymnasiets stoff – som vi kommer att undervisa med och mot under kommande år. Våra lektorer och professorer hade Arn och Hermans historia, vi har Historien om Sverige.

Vad innehåller temasektionen? Vi bad en rad historiker med expertis inom olika perspektiv att reflektera över vilken historieskrivning och

5. Begreppen historiemedvetande och historiografi är omdiskuterade och omskrivna grundbegrepp i historievetenskapen och inom historiedidaktiken. För några exempel på definitioner, skolbildningar och resonemang, se Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander (red.), *Historien är nu: En introduktion till historiedidaktiken* (Lund 2004); Peter Carr Seixas (red.), *Theorizing historical consciousness* (Toronto 2004).

vilket historiemedvetande som Historien om Sverige förmedlar. Först ut är Samuel Edquist som analyserat serien i ett nationalismperspektiv. Efter det följer Emma Hilborn som diskuterar serien utifrån ett klassperspektiv. Hanna Hodacs var själv med i serien som expert. Hon reflekterar i sin text om hur de globala perspektiven hanteras i tv-serien. Efterföljande text är skriven av Karin Hassan Jansson som analyserar hur kön och genus görs i seriens narrativ. Som många säkert vet ledde serien till en stor diskussion på sociala medier och internetforum. Jonas Lindström skriver i sin analys om hur serien mottogs och diskuterades på Flashback.

Samtidigt som huvudserien gick på SVT sändes också Historien om Sverige med Farah – en barnanpassad version med lite kortare program. Joel Rudnert analyserar denna utifrån didaktiska perspektiv. Didaktiska perspektiv, men på huvudserien, är också i fokus för Martin Stolarets efterföljande bidrag. Efter det reflekterar Ulf Zander över hur Historien om Sverige kan betraktas i relation till samtidens historiekultur. Vilka historiska förklaringar och drivkrafter som serien rör sig med analyseras sedan av Andreas Åkerlund. Emma Severinsson avrundar slutligen temasektionen med en recension av de böcker som publicerats i samband med tv-serien. Det rör sig om Kristina Ekero Erikssons och Bo Erikssons *Historien om Sverige: Del 1 Från istiden till renässansen* och *Historien om Sverige: Del 2 Från stormakt till världens modernaste land*, utgivna 2023 respektive 2024.

Vi vill tacka alla som valde att delta i vår kritiska satsning och välkomnar professionen att fortsätta diskussionen om ett av de största offentliga historiprojekten hittills.